

Tyske soldaters ophold i Lyngby under 2. verdenskrig

Fortalt af Heinrich Albrecht. Oversat og redigeret af cand.mag. Bjarne Madsen

Tidligere batterichef i Lyngby Heinrich Albrecht ved interviewet. Albrecht havde efter krigen igen været officer i det vesttyske forbundsværn, oprettet 1955.

I 1979/80 var der planer om en filmatisering af forholdet mellem besættelsesmagten og lokalbefolkningen i det lille lokalområde Lyngby i Sydthy. Filmplannerne blev ikke realiseret, men som led i forundersøgelser blev tre tyske soldater, der alle gennem længere tid havde opholdt sig i Lyngby, interviewet på deres bopæl i Vesttyskland. Båndene heraf findes på Egnshistorisk Arkiv i Hurup under betegnelsen A 416. De tre soldater var: Heinrich Albrecht, - Hermann Röndich og Hermann Lohse. Et af disse interviews bringes her i redigeret og kommenteret form: det af batterichefen, Heinrich Albrecht. Ved vurderingen af interviewets kildeværdi kan anføres, at H. Albrecht som batterichef gennem flere år i Lyngby var den centrale og derfor mest velorienterede tyske officer på stedet - men også, at der var gået ca. 35 år siden krigen, hvilket visse steder tydeligt fremgår af interviewet.

Batterichef, Heinrich Albrecht

Kan De oplyse os om Deres personlige data?

Jeg er nu 74 år, født 11. oktober 1905 på et sted, der hedder Nogart ved den tidligere Fristad Danzig. Vi har været 8 søskende. Jeg har en landmandsuddannelse med dipbom, og jeg har studeret i Bonn og Königsberg og har taget eksamen dér. I 1932 blev jeg selvstændig bonde og overtog min fædrene gård, en stor gård i Nogart i Weichsel-deltaet, i det nuværende Polen. Det var i det tidligere Vest-Preussen, efter 1. verdenskrig kaldet "Freienstadt Danzig". Da blev vi Danziger. Det blev økonomisk meget dårligt for os, da vi jo blev afhængig af afsætning til Polen.

Hvornår blev De indkaldt til hæren (Wehrmacht)?

Jeg blev indkaldt 1. juli 1939 fra mit landbrug. Men jeg havde tidligere været på såkaldte "øvelser" med det tyske Wehrmacht i Øst-Preussen i Elbing. Jeg blev herunder forfremmet to gange og blev således allerede her "wachtmeister", d.v.s. underofficer og aflagde herved officersprøve. I 1940 blev jeg leutnant og året efter oberleutnant.

Forsyningsbefalingsmand Hermann Röndich i Lyngby.

Hermann Röndichs »prærievogn« på vej gennem Lyngby. Bemærk sejldugen, der i bagenden er fæstnet til et reservehjul

Var De med i felttoget mod Polen?

Ja. Jeg tilhørte den berømte "Danziger-Division," brigade "Eberhardt". Så kom vi til Frankrig, hvor jeg var med i gennembrudet af Maginot-linien.(1) Her var jeg resten af 1940. Da jeg var selvstændig bonde, blev jeg midlertidig hjemsendt, men genindkaldt i 1941. Da tænkte jeg, at man ville indkalde mig til min gamle division - men trods min ihærdighed, skete det ikke. Jeg blev overført til et batteri i et artilleriregiment i Gästro, et uddannelsesbatteri, der senere i Ruslandsfelttoget blev fuldstændig revet op. Jeg blev uvist af hvilken grund sendt tilbage til uddannelse i et kystbatteri i Rügenwalde. Der blev alle disse kommandanter i støttepunkterne Hirtshals, Klitmøller, Lyngby o.s.v. uddannet, da det var en særlig uddannelse. Det drejede sig her ikke blot om med artilleriet at beskyde mål på land men også på havet. D.v.s., vi måtte omstille os til at beskyde fjendtlige, angribende flådeenheder, ubåde, torpedobåde og andre krigsskibe. Det ved I ikke, men det véd jeg, at oprindeligt var det forudset (planlagt), at en invasion ville finde sted i Nørrejylland på den bare strand. Tre skotske faldskærmdivisioner skulle landsættes og oprette et brohoved. Derfra skulle invasionen fortsætte mod Tyskland over Stralsund. Det vidste vi. Denne engelske plan blev imidlertid forrådt, og derfor blev invasionen forlagt til Nordmandiet. Det reddede mit liv. Forestil Dem, at vi havde fået invasion over Nordjylland. Så ville mange danskere være

blevet dræbt. Ifølge en såkaldt "førerbefaling" skulle vi i så fald kæmpe til sidste blodstråbe - uden hensyn til tab. Det ville have været meget alvorligt for danskerne, hvis krigsskuepladsen med al dens bombning og terror var blevet overført hertil. Det blev forhindret ved, at planen blev afsløret af efterretningsvæsnet via hemmelige agenter. Det vidste danskerne ikke - kun vi. (2).

Var soldaterne nazister?

Var der i wehrmachts uddannelsesafdelinger en nazistisk propagandaofficer?

Ja, der var i hver enhed en "NS-führungs-offizier", en nationalsocialistisk, ung

Højt respekteret af både tyskere og danskere: Heinrich Albrecht i batteriområdet, som han kun sjældent forlod.

De franske 105 mm kanoner føres gennem Lyngby ud til batteriet i 1941

officer, højt uddannet. Men, han kom overhovedet ikke i funktion i mit batteri, heller ikke hos Kælders.(3). De må forestille Dem, at wehrmacht, der stod i modsætning til SA og SS, var mere reaktionær og altså ikke indstillet på Hitler. Vi skulle hver mandag afholde et nationalpolitisk møde. Det forlangte partiet ovenfra. Overfor divisionskommandanten måtte vi vise, at vi informerede soldaterne nationalpolitisk. Hermann Röndich kan fortælle, at vi altid gjorde det.(4). Der udspillede sig da følgende: Om morgenen kl. 7 var der appel med 150 soldater. Herefter skulle jeg så afholde et nationalpolitisk møde i en stor rund plads midt i klitterne. Det formede sig sådan, at jeg sagde: "Godmorgen kammerater". Så sagde de: "Godmorgen chef - Herr Oberleutnant". "Hvad vil I høre fra mig i dag?" Da råbte mange: "Fortæl os noget fra Deres hjemegn." Så sagde jeg: "Det vil jeg også gerne, men fortæl I mig først noget fra Jeres hjemegn, Hermann Röndich f.eks. Hvilket erhverv kommer du fra?" "Jeg er bonde." "Hvilken besætning har du?" o.s.v. Det var altså en meget familiær samtale, og det elskede soldaterne. Og da sad denne nationalsocialistiske "Führungs-officier" ved siden af og sagde overhovedet ingenting! Det var en højt placeret bayrisk officer, der aldrig meldte tilbage, at ved os skete ingen partipolitisk skoling. Det bevirkede, at soldaterne på ingen måde var fanatiske nationalsocialister, hvorfor vi havde det bedste forhold til lokalbefolkningen. Jeg havde jo også ca. 200 danske arbejdere, der kom for at opbygge vort støttepunkt (vort

batteri-område). De var jo med deres familie - ligesom vi - tvunget til at gøre krigen med.

Var denne naziofficer fra wehrmacht eller fra SS?

Han var fra wehrmacht. Hos mig har vi ikke set nogen SS-officer.

Hvad med militærpolitiet - "Feldpolizei"?

Jeg så heller intet militærpoliti i vort støttepunkt i Lyngby. De var stationeret i Thisted og Aalborg. Deres opgave var at tage sig af soldater, der var kommet væk fra deres enheder, og at kontrollere udgangstegn for soldater, der var på orlovsrejse sydpå.

Støttepunktets opbygning

Hvilken måned kom De til Lyngby?

Jeg kom til Klitmøller (ja nu må jeg tænke efter - 1941?-1942?). I 1942 som batteriofficer, hvor jeg havde en god chef, hvis navn jeg nu har glemt. Da fik Pappa Kælders (i Lyngby) brug for en batteriofficer, fordi han selv var så streng og ærgerrig, og officererne dér havde svært ved at stå sig godt med ham. Så sendte de mig til Kælders i Lyngby.

De må forstå: vort batteri i Lyngby var undergivet afdelingschefen major Röders, der sad i Thisted. Röders var en meget god mand. Han er allerede død. Han havde i sin afdeling tre batterier under sig: 1., 2. og 3. batteri, og han selv var undergivet regimentschefen. Hver tredje måned måtte vi officerer til et regimentsmøde i Aalborg, hvor generelle, almindelige forhold

*Lav betonmur til kystsikring af kassestat for 105 mm kanon.
På stranden ligger en »Paravane«-minesporer.*

blev behandlet: Hvorledes vi havde det med danskerne. Hvorledes forholdene var i landsdelen. Hvad vi havde brug for af forsyninger. Om vi havde tilstrækkelig med levnedsmidler o.s.v. Ligesom den strategiske situation blev behandlet. Det skete hver 3. måned, ofte også hver 8. uge, da vi mødtes i Aalborg på Hotel Royal. Der sad vi sammen med generalmajor Hermann von Hanneken, der (januar 1945) blev efterfulgt af generalløjtnant Heinrich Lindemann fra Østfronten. (5). Da jeg kom til Vestkysten i 1942, var støttepunktet ved Klitmøller færdigbygget. Men da jeg blev forflyttet til Lyngby, var der

Billede af samme kanonbunker med danske CB-vagter, optaget efter befrielsen. De franske kanoner er her påmonteret panserplader til beskyttelse af betjeningsmandskabet bag kanonen. Stillingen er sløret med camouflagefarver på kanonen, med ståltrådsløringsnet over bunkerens og med påsatte betonklatter til sløring af bunkerens glatte betonflader.

overhovedet intet dér. Jeg fik befaling hurtigst muligt at opbygge et støttepunkt for kystartilleriet. Men jeg var jo ikke fagmand. Jeg havde 200 danske arbejdere. Så blev "Organisation Todt" sat ind. (6) Den måtte rette sig efter den taktiske planlægning. Der var et såkaldt "Führer-Atlas". Et stort værk over Atlantvolden. Jeg har set, hvordan Hitler selv har korigeret forhold omkring mit støttepunkt i Lyngby. Hitler har selv til stadighed haft dette fæstningsbyggeri under personlig kontrol. "Organisation Todt" entrerede med danske betonfirmaer, murerfirmaer o.s.v. Så kom de til Lyngby med store kraner og store maskiner, med arbejdere, der alle havde "Ausweis" (legimitation), der blev kontrolleret, og som nu arbejdede for "Todt" og blev betalt herigennem. Teknisk og strategisk overvågning skete via en tysk "Pionerstab". Pionerne var jo byggefolk. Således var altså til stadighed en pionerstab i støttepunktet til at holde øje med byggeriet dér. De stod i kontakt med mig, thi mine soldater måtte deltage i byggeriet ved siden af de danske arbejdere med at planere og dræne, og vi havde i hundredvis af trillebøره og håndredskaber. Pionerne lagde desuden miner ud i minefelter.

Hvor mange danske arbejdere deltog med arbejdet i støttepunktet?
150 til 200 mand.

Og der var ingen problemer, f.eks. med sabotage?

Overhovedet ikke. Der var intet slingeri.

Kom de danske arbejdere fra Lyngby, Bedsted, Thisted eller Svankær?

De kom med danske og tyske lastvogne, mest danske. Firmaerne bragte de danske arbejdere og betalte dem. Disse firmaer blev så igen betalt af "Organisation Todt". Der var streng kontrol, og der var kun én indkørsel til området med en kraftigt bemannet vagt. Når danske arbejdere så var kommet til støttepunktet, blev de af danske ingeniører inddelt i grupper på 20 mand: 20 mand her til betonmaskiner, 20 der til betonarbejde, o.s.v.. Alt blev organiseret, og der var tale om akkordarbejde.

Og vi officerer, vi observerede det arbejde, de danske arbejdere udførte, og det accepterede de. Det sagde de også. Når der skulle laves store udgravninger, skyttegrave og adgangsveje til bunkerne, så passede vi på, at de havde de rigtige hældninger, så de ikke blev ødelagt af vinden. Vi officerer og underofficerer påså altså, at det blev lavet ordentligt. Det ville jo være formålsløst, hvis nedgangene til de dybtliggende bunkere blev begravet af den evindelige sandflugt. Der var altid blæst i Danmark. Jeg kan slet ikke mere udholde al den storm - dag og nat storm!

Det har været et kollosalt arbejde at opføre og kystsikre støttepunktet. Det har kostet millioner af kroner. Men jeg sagde altid: "Lad dog danskerne tjene pengene." Hovedsagen er, at danskerne er fredelige, og de er fredelige så længe, de kan tjene penge. De folk vi beskæftigede, ville jo ellers være arbejdsløse. Nu glædede de sig over at kunne få kroner med hjem.

Kunne De lave en skitse over batteriområdet set fra luften? - Vi har ingen plan fra krigens tid.

Ja. I hovedet har jeg en skitse. (Læseren henvises her til Arne Saugbjergs grundplan side 36). Men lad mig fortælle Jer følgende: Da Hamborg oplevede det frygtelige luftbombardement (i juli 43), fik jeg besked på med et fly fra Aalborg at observere, om vort støttepunkt var tilstrækkeligt godt sløret. Vi fløj i en "Junker"-maskine over Limfjorden og Vesterhavet i en frygtelig storm. Da den ene motor på maskinen satte ud, måtte flyets pilot, en ridderkorsdekoreret oberfeldwebel, nødlande med et brag i klitterne.

Den anden observationsflyvning, jeg var på fra Aalborg, var endnu værre. Da blev vi jaget af en engelsk "Spitfire" (jagerfly). Vi måtte styrte nedad, hvorved vi nær havde ramt havoverfladen og måtte humpe hjemad i lav højde over klitterne. Da vi kom til flyvepladsen, sagde jeg til min foresatte: "Herr Major" "Det var min sidste flyvetur. Det interesserer mig overhovedet ikke, hvad man kan se oppefra!" På et andet tidspunkt tog jeg med en fiskerbåd ud på havet for at se, om batteriet kunne observeres fra lang afstand. Bølgerne var meget høje, og det var farligt. Det var med nød og næppe, vi igen kom i land.

Artilleriet og øvelser

Jeg var jo altid tvunget til at opholde mig i støttepunktet. Jeg måtte aldrig forlade det. Jeg havde jo andre officerer, og senere kom 5-6 andre højere officerer, som jeg uddannede. Jeg var den ældste blandt officererne og den, der havde den største erfaring som kystartillerist.

Man måtte øve artilleribeskydning mod mål på havet o.s.v. hver 8. uge med skarpe skud. Vi øvede beskydning mod angribende ubåde, krydsere o.s.v.

Hvilken størrelse havde kanonerne?

Vi havde fået franske kanoner fra det franske felttog. (De havde stået i Maginot-linien). De hed 331-F, kan jeg huske. Det var 105 mm kanoner. De blev først anbragt i åbne ringaffutager. De kunne altså drejes hele horisonten rundt, så vi både kunne skyde ind i landet og ud over havet.

I alt var der i batteriet 4 kanoner - 4 pjecer. De blev senere anbragt i bunkers med skydeskår yderst ved den stejle kystskrænt, og det var jeg imod. Skulle de blive liggende der i mange år, måtte man, og det véd De jo også, regne med, at havet gennem strøm og bølgegang bortskyller 1-1½ meter årligt af den danske vestkyst. Jeg kunne altså forudse, at disse betonbunkers, som vi opbyggede, en skønne dag ville blive skyllet ned af den stejle kyst, når den rykkede tilbage. Jeg véd det ikke. Jeg har ikke senere været der, men min familie og min søn ferierer dér og har fortalt mig derom. Jeg ville have anbragt vore stillinger tilbage i klitterne og ikke på den yderste kant. (7).

Vi har hørt, at Rommel var meget kritisk overfor

situationen ved Vestkysten?

Ja. Han var meget kritisk overfor de utilstrækkelige forarbejder. (8).

Fik Rommels kritik betydning for batteriet?

Rommel var et meget beskedent menneske. Og kritikken gjaldt mere de bagvedliggende militære forhold. De har måske hørt udtrykket ”Die Sahnfront” - ”flødefronten”. Man værdsatte her mere at kunne spise godt end ude ved kysten, hvor vi måtte føre en mere beskeden soldatertilværelse. Vi var jo indspærrede og måtte ikke tage ud. Og når vi kom til Thisted eller Aalborg, København kom vi aldrig til, så undrede jeg mig over denne tvangsfrie og åbne omgangsform for de dér stationerede officerer og mandskaber. Det brød Rommel sig ikke om. Han så gerne her ældre officerer, der havde fronterfaring, som udstrålede mere ro, og som havde en god påvirkning på mandskabet. Det kom mig til gode, da jeg altid, også ved landbruget, har haft med mange mennesker at gøre. Mit virke har altid været rettet mod det menneskelige. Som soldat har det, det må jeg åbent sig Jer, altid moret mig at lede mennesker og at have vished om, at jeg havde deres tillid. Soldaterne var jo tvunget til at sætte livet på spil, hvorfor jeg måtte være meget forsigtig og velovervejende i alle afgørelser.

Hvor mange tyske soldater var der på hver kanon?

Vi havde 4 kanoner med hver 9 mands besætning, og med erstatning bliver det 90 mand. Derudover havde vi Flak-bestykningen, d.v.s. antiluftskyts, hver kanon med 3 mands besætning.

Hver kanon blev ledet af en kanonkommandør (unteroffizier). Herefter kom kanonerne: K1, K2, K3, o.s.v.. K3 var den vigtigste. Han forestod affyringen. K1 rettede kanonen sideværts mod målet. K2 rettede i højden og K4 og K5 o.s.v. var ammunitionsmandskab.

Hvor var ammunitionsdepotet?

Ammunitionsdepotet havde vi i en bunker. Hvor var det nu? I en bunker noget tilbage trukket i forhold til kanonstillingerne. Ammunitionen blev bragt til kanonerne gennem klitterne via løbegange.

Var batteriet nogensinde i Deres tid som kommandant i militær undtagelsestilstand?

Jeg forstår ikke rigtig ”i undtagelsestilstand”!

Var det i højeste alarmberedskab?

Vi måtte altid være i alarmtilstand.

Jeg havde troet, om I havde forskellige beredskabsgrader?

Vi var altid i normal alarmberedskab. Pludselig ringede telefonen, og så lød det: ”Opgiv kendeord” (ES-tegn). Vi kunne blive ringet op kl. 2 om natten eller kl. 4 om morgenen og vé os, om vi ikke hver eneste dag kunne opgive kendeord: rød - grøn o.s.v.. Chefen eller dennes stedfortræder var uophørhig i forbindelse med kommandocentralen.

Var der ofte øvelser?

Hver 8. uge var der øvelsesskydning ud over havet.

Hvordan var resultaterne af disse skydninger?

Vi havde øvelser sammen med infanteriet, der blev ledet af divisionskommandanten von Schilier i Aalborg. I tilfælde af angreb på os fra luften eller fra havet skulle vi inde fra landet støttes af divisionens infanteriregimenter. Der var et fint samspil mellem de forskellige enheder via radiotelefon o.s.v., som morede os alle, og mandskabet så frem til disse øvelsesskydninger ud over havet. Engang kom obersten fra Aalborg for at inspicere os. Så sagde han: ”Herr batterichef! Vis os nu, hvad I kan”. Så sagde jeg: ”Ja. Held skal dertil”, og gik så til min kommandostation og gav mine befalinger til kanonerne. De skød på en afstand på 6 km. på en flåde, der skulle forestille at være et krigsskib. Flåden blev trukket af sted af en slæbebåd. Vi stod i telefonisk forbindelse med observatørerne, og ved indskydningen med én kanon gaflede vi os ved hjælp af prøveskud ind på målet: 400 meter og 200 meter i henholdsvis siden og længden, og jeg befalede så til slut et helt lag (”eine salve”) med alle 4 kanoner. Så fik vi pludselig opkald over telefonen: ”Hvad har I gjort?”. ”Vi har afgivet et lag”, sagde jeg. Målet var ramt, kaput og forsvundet i bølgerne. Skydningen blev afbrudt. Så sagde obersten ved siden af til mig: ”I har skudt fremragende”. Vi havde ikke mere noget mål! Ha, ha, ha. Vi var selvfølgelig heldige, og I kan jo forestille Jer,

hvorledes mandskabet jublede.

Hvorledes var det teknisk muligt præcist at måle afstanden til målet?

Ja, vi havde jo en afstandsmåler, der kunne måle afstande på f.eks. 6000 meter og målets hastighed f.eks. 6 knob. Disse oplysninger blev så beregnet. Så lød min første befaling til batteriet: "Batteri: Klar til kamp!". Og så anden befaling; "2. kanon! Indskydning! Afstand: 6800. Libelle: sådan og sådan". (Sideangivelse med korrektion for vinden). Så afgav 2. kanon et skud, og vi observerede vandsøjlen efter nedslaget i havet, og vidste da ganske nøje, at skuddet var 400 meter for langt. Altså kom næste kommando: "Afstand: "6400", og hvis sideretningen var rigtig, skulle alle 4 kanoner i batteriet skyde en salve, og så lød kommandoen f.eks. "3 lag!", hvorunder kanonerne automatisk fulgte målets sideværts bevægelse, mens de hver afgav 3 skud.

Hvor mange skud kunne hver kanon i bedste fald afgive pr. minut?

Ja, det har jeg ikke nogen erfaring med. Jeg véd kun fra Polen - og Frankrig-felttogene, da har vi, hvis det drejede sig om liv eller død, afgivet 1000 skud i timen - med 4 kanoner. Så var de overophedet. (9).

Men, de franske kanoner i Lyngby?

Vi har aldrig haft en realistisk afprøvning.

Har De set engelske fly over Deres batteri?

Ja, der er 250 gange kommet "Moskitoer" over os. De havde planlagt angreb mod Norge. Men det var i 1945.

Har Deres antiluftskyts beskudt disse fly?

Ja, vi havde tilfældigvis en onsdag øvelse med skarpskydning, hvor vi skød et fly ned. Vi fik ikke fanget piloterne. De har sikkert søgt tilflugt hos modstandsbevægelsen.

Der findes i dag et kors i batteriområdet. Er det en engelsk flyver?

Det ved jeg ikke. Jeg har aldrig i min tid set nogen død, engelsk flyver.

Kan det være en strandvasker?

Det kan være senere, men ikke i min tid. Jeg har aldrig set en død, engelsk pilot.

Lejrlivet

Hvor mange tyske soldater var der i batteriet?

Der var 150 mand.

Hvor gamle var soldaterne? Var det unge eller gamle mænd?

Mod slutningen af krigen var det unge soldater. I 1944-45, efter at slagskibet "Bismark" var sænket, fik vi helt unge marinesoldater. (10). Vidunderlige mennesker, som vi skulle uddanne til infanterister. De var 18-19 år gamle. Men mindst halvdelen af vore soldater var ældre familiefædre, som f.eks. Hermann Röndich. (Han var 35 år i 1945).

Hvordan var det med hygiejnen i lejren?

Ja, den passede jeg på. Der var en barak med et vaskerum. Alle måtte holde sig meget rene.

Var der bruser?

Ja, lad mig nu se - (pause). Det har jeg glemt. Det er et berettiget spørgsmål, men der er jo sket så meget. Man glemmer disse enkeltheder. Men jeg husker f.eks., jeg lagde meget vægt på vores spiseorden. Vi havde jo forskellige spisetider, spiste på skift af hensyn til vagten, og jeg spiste ikke kun sammen med mine officerer men mest sammen med mandskabet for at sikre, at de spiste godt.

Hvad var Deres indtryk af general von Hanneken?

Han var en god mand. Da han første gang kom til vort støttepunkt under vor før omtalte skydeøvelse, sagde jeg til generalen, da vi havde afbrudt skydningen, om jeg måtte invitere ham inden for i vores lille, beskedne "casino", en ganske lille barak. Der var køkkenniche, min feltseng og en pæn dagligstue, godt indrettet med gamle møbler o.s.v. Det var udmærket.

Dengang havde vi 6 officerer på uddannelse, og generalen skulle overnatte dér. Så kom en oppasser, min overkok, og lavede omelet, en "omelet á la Albrecht" hed den. Den bestod af pisket æg med sukker og dansk smør på panden. I denne omelet kom frugtarmelade, som Röndich havde skaffet. Det smagte generalen godt denne "omelet á la Albrecht". Ha, ha, ha. Han var så menneskelig, meget net, en stor mand og meget optaget af mandskabets velbefindende og af støttepunktets sikkerhed. Man mærkede

ham ikke som en skødesløs general, men som et godt menneske. Ligesom Lindemann, en fremragende officer.

Han kom fra Østfronten?

Ja. Hans søn faldt i 1945.

Disciplinen

Hvordan var det med disciplinen i Lyngby? Var der soldater, der deserterede fra batteriet?

Nej, ingen.

Har De straffet tyske soldater i batteriet? F.eks. hvis de sov på vagt eller lignende?

Nej, jeg har aldrig straffet en tysk soldat. - Kun én gang. Det var en ung kanonér, Schultz. Jeg sendte ham til Thisted med Røndich for at hente levnedsmidler, og han kom ikke tilbage igen. Han rejste med bussen og havde drukket sig fuld. Han havde opført sig tosset i bussen, og det besværede nogle danskere sig over. Han har jeg straffet. Han måtte bagefter væk. Han sagde: "Jeg kan ikke mere holde det ud. Jeg må til fronten". Han var helt besat ved tanken. Så blev han forflyttet, men ikke straffet. Der var jo hos os hverken fængsel, arrest eller lignende - overhovedet ikke.

En gang har jeg stillet hele batteriet til regnskab. Der skete følgende (i krigens sidste måneder): Der var flygtninge dér, vore landsmænd, rigtig mange. Og så var 10-12 af vore soldater forsvundet og havde med deres mange opsparede penge (kroner) forført nogle af de unge flygtningepiger. De var taget ud med dem og danset rundt med dem.

Så holdt vi appel, og da var de der ikke. Da talte jeg dunder til batteriet, så klitterne skælvede. Men jeg straffede dem ikke. Jeg sagde bare til dem: "Hvis det blot skete én gang til, måtte de straks forlade Lyngby". Det måtte ikke gentage sig. Men det var jo forståeligt: Disse arme flygtninge, soldaterne, der kunne anspore med mange penge, denne nærliggende mulighed, I véd, hvordan det er med udhungrede soldater og på den tid, da vort folk havde udsigt til den største nød.

Var der alkoholproblemer blandt soldaterne?

Nej.

Bunkerkuller?

Ja, bunkerkuller, d.v.s. klitkuller. Der skete

følgende: telefonen ringede, mens jeg var til køjs, og da råbte den vagthavende:

"Oberleutnant! Kom straks til Bunker Berlin!"

Jeg ladede min pistol, det var nødvendigt, og gik med to svært bevæbnede befalingsmænd til bunkeren. Der kunne ske hvad som helst. Der var vildt oprør. Udenfor lå den store kaffekande blodig smadret. En af soldaterne havde fantaseret og skreget og havde derved forstyrret nattesøvnen for en anden. Denne havde sagt: "Vi skal jo alle være her. Du har snorket, og jeg vil sove". Så var de løbet udenfor, og den ene havde hamret kaffekanden i hovedet på den anden. Så røg de alle i totterne på hinanden. Jeg gik ind i bunkeren og råbte op, men det hjalp ikke. Så gik jeg udenfor og skød to varselsskud med pistolen. Jeg kunne jo ikke gøre det inde i bunkeren. Så sagde jeg: "Så falder vi alle til ro! Vi må have disciplin igen!". Jeg måtte sige det en to - tre gange. Det var frygteligt. Det var et problem. De må forestille Dem støttepunktet som et ganske lille område. Vi havde højest 300x500 meter. Det var fyldt op af bunkers, barakker, automatiske granatkastere, kanonstillinger, Flak-stillinger, kommandocentralen, alt sammen anbragt i bunkers. Og i dette lille område var der op imod 200 soldater.

Var der blandt soldaterne frygt for en invasion?

Det kan jeg ikke sige.

Var der frygt for at blive sendt til Østfronten eller til det italienske frontafsnit?

Nej, man ville endog gerne væk.

Også i krigens sidste år?

Ja. Da var det sådan, at russerne rykkede stadig nærmere Berlin, og da fik vi pålæg om, at afsende alle disponible soldater. Det var en svær afgørelse for mig. Da lod jeg batteriet træde an og sagde, at vi skulle finde indtil 30 mand, som vi havde fået besked om. De bedste soldater, vi havde, meldte sig da frivilligt, soldater og

Nedgravet bunker under sløringsnet.

Vue mod syd over det centrale batteriområde set fra kommandobunkeren, 1987. I billedets forgrund ses den firkantede udgravning, hvori batteriets store træbarak var opstillet. Heri foregik mange kulturelle aktiviteter. Nu er kun cementtrappen bevaret. Til venstre herfor ses en del af appél-pladsen.

befalingsmænd. Men der manglede stadig 10 mand. Da sagde jeg: "Hvem er ugift og uden børn?". Så tog jeg dem. Vi havde så 30 mand, som blev afsendt til fronten, der da gik ved Frankfurt am Oder.

Vi har hørt, at soldaterne ikke ville sendes til Østfronten, men blive i Lyngby?

Ja, det er jo forståeligt. Vi vidste jo, at krigen var tabt i 1945. Så har soldaterne naturligt nok sagt: "Hvad skal vi dog gøre for endnu at overleve". Der blev rejst spørgsmål om fornuften i den fortsatte krigsførelse.

Har De hørt om organisationen "Freies Deutschland"? Om pamfletter imod krigen eller lignende? (11).

Nej.

Hvordan var forholdet til de russiske krigsfanger?

Dem har vi aldrig haft i Lyngby. De var indkvarteret i Hirtshals. Da de erfarede, at englænderne ville overgive dem til russerne, frygtede de for herefter at blive dræbt af dem. (Fremsiges med meget svag stemme). Det var i maj 1945.

Kulturelle aktiviteter

Hvilke fritidsmuligheder var der for de tyske soldater. Var der kino eller andet?

Nej, vi havde intet kino. Vi havde derimod i batteriet et fremragende kapel bestående af 15 musikere. Der var jo mange forskellige mennesker i batteriet. Kapellet blev ledet af en underofficer, der var dirigent ved byteatret i Stuttgart - en stor musiker. Vi havde også et studioråd (ein Studiorat), der hed Ulbricht, en usædvanlig stor pianist. Dette kapel spillede hver weekend, og hver gang jeg kom fra orlov, modtog de mig med en stor koncert. Soldaterne var altid glade, når jeg kom tilbage. De spillede så mine kæreste melodier. Jeg ved ikke om De kender "Die Maske in Blau" - en operette.

Hvem har skrevet "Die Maske in Blau"?

Lehár eller Kálmán (svarer fru Albrecht).

(Heinrich Albrecht fortsætter). Jeg og mandskabet holdt meget af disse svingende operetter. Ja, så dansede de ligefrem rundt. Mandskabet holdt mere af operetterne end de evige marcher.

Fra wehrmacht fik vi hjælp til hver 4. uge at få betydende skuespillere og sangere hertil. F.eks. var der en Hayden-kvartet, der spillede celbo, violiner og klaver samt hertil en

sangerinde, der sang meget skønt. Det var Slesvig-Holstens 1. ministerpræsidents kone, Frau Steltzer, der sang.

Vi har hørt, at soldaterne fik tilbud om undervisning. Var det kun i deres fritid?

Nej, også i tjenestetiden. Der var en tjenesteplan fra kl. 7 om morgenen til kl. 7 om aftenen - altid 12 timer. Kamptræning, legemsøvelser, alt blev foreskrevet, og så denne undervisning.

En anden gang havde soldaterne besøg af en meget klog herre, botanikeren Doktor Wohnbach.

Soldaterne blev i deres fritid taget ud i klitterne i grupper på 30-40 mand. Der sad de så og botaniserede i danske planter og fik også kundskab om dyrelivet. Han var så klog, at han kendte til alt. Så samlede de forskellige planter, blomster o.s.v. i fugtige lerholdige klitområder, og man forestiller sig slet ikke, hvor meget der var. Så bragte soldaterne de indsamlede planter med til et lille bord, hvor de så blev botanisk bestemt.

Andre kloge folk kom og gav soldaterne undervisning i matematik, historie, geografi o.s.v. Det blev især fremelsket af Kælders. Han var meget opsat på, at man skulle vide besked med tysk historie, hvem der havde været konger i Preussen siden Friderich der Grosse o.s.v. Men det brød soldaterne sig ikke om.

Var der plads for gymnastikøvelser?

Nej, det brugte vi ikke. Jeg ville gerne tvinge dem til at bade ude, men de havde jo ingen badebukser. Så måtte jeg efter dem. Derefter frøs de alle. Så sagde jeg til dem: "Så bevæg jer! Lav øvelser! Løb kåde rundt som børn!" men det var de jo ikke vant til. Det var jo simple typer vandsky. Så sagde jeg: "Lav knæbøjninger! o.s.v."

Vi drev ikke sport. Jo, fodbold. Vi havde en lille fodboldbane foran barakkerne, hvor vi spillede håndbold og fodbold. Men, de var ikke så opsatte på det. De fik jo rigelig motion, når de udenfor lejren måtte på øvelse i terrænet med tung oppakning.

Hvilke muligheder var der for danskerne for at bade i Vesterhavet?

I Nordsøen? De måtte ikke bade i vort område. Det var for farligt. Kun med udtrykkelig

tilladelse fra støttepunktets kommandant, kunne det lade sig gøre. Kun én gang har jeg indbudt til badning. Jeg har et foto heraf. Da kom de alle kørende med promenadevogn med sæder o.s.v. på vognen, og glædede sig over, at de kunne bade.

Jeg måtte sørge for, at batteriets 150 mand kunne bade. Men de led frygteligt af vandskræk. Så måtte vore 20 underofficerer drive 100 mand i vandet. Men, når danskerne kom, de unge piger og fruene, så ville de alle bade. Så behøvede man ikke drive dem i havet.

Forholdet til befolkningen

Er der ellers noget, der interesserer Jer. I kan bare spørge. Vi havde gode forbindelser med lokalbefolkningen. Vi havde venskabelige forbindelser med en del. Jeg har her et lille album, hvori der fra den stedlige befolkning er skrevet: "Vi takker Dem for godt kammeratskab ved Vestkysten". Vi havde forbindelser med i hvert fald 4 landmænd. Den ene hed Den anden hed - Der var gode kontakter. Men vi kunne jo ikke tage bort fra batteriet. Til gengæld for deres tjenester gjorde jeg det, at jeg sendte vore soldater på høsthjælp hos disse bønder eller sendte håndværkere. Vi havde jo murere, snedkere og elektrikere, der kunne hjælpe- bønderne med reparationer.

Vi var meget taknemmelige over at have disse forbindelser. Derfor indbød vi dem med hele deres familie på visit i støttepunktet. Først ville de ikke komme, men så indbød jeg dem til koncert. Det var i 1944, vi gav denne koncert, og da kom disse danskere til os meget tilbageholdende.

Var det i en bunker?

Nej, ikke i bunkeren. Der måtte de ikke komme ind. De kom ind i den store barak, hvor mandskabet spiste. I denne barak sad så alle soldaterne, og på ærespladserne sad danskerne. Vi havde opbygget en stor tribune, og dér spillede kapellet. Vidunderligere Lieder, med moderne saxofon. Det blev vel modtaget af danskerne, og de indbød os til kirkekoncert i Svankjær Kirke. Der optrådte vore bedste, musikere og orgelspillere. De spillede på orgel, violin og cello med korsang. Kirken var fuld af danskere.

Men der var også flygtninge i Svankjær i 1944. (Nej i 1945, bryder fru Albrecht ind) - i februar - marts 1945.
Jeg har sågar her et gammelt visitkort fra disse bønder.

Købmanden i Lyngby, Madsen-Nielsen, kendte De ham?
Ja.

Hvordan var forholdet?
Meget godt. Soldaterne kunne, når de f.eks. havde to timers orlov, komme og købe ind dér. Så kunne de købe ting, som de ville sende hjem til Tyskland - endog smør. Jeg selv havde en stor bondegård ved Danzig. Men det var så strengt under det nationalsocialistiske regime, at min kone ikke engang havde nok smør til børnene på trods af, at vi havde 40 malkekøer. Det skulle alt sammen afleveres. Jeg har derfor gentagne gange sendt dansk smør hjem, fordi det smagte så vidunderligt.

En dag kom min oppasser og sagde: "Hr. Nielsen vil gerne tale med Dem". Jeg kørte derfor straks hen til købmanden i min bil og spurgte, hvad han ville. "Jeg vil gerne invitere Dem sammen med Hermann Röndich til min datters konfirmation". Der eksisterer et billede heraf, hvor jeg står sammen med hele købmandens hushold.

Har De talt med andre folk end købmandens i Lyngby?

Det var jo ikke mange, men der var Ejnar Nielsen, og længere væk var der strandfogden. Der var jo kun få mennesker dér dengang. Selv om vi havde et godt forhold til befolkningen, så måtte jeg som officer og batterichef passe på, at vi ikke havde for megen forbindelse med befolkningen. Det kunne man blive straffet for, selv om jeg aldrig truede med at skyde.

Var der forbindelse mellem befolkningen og de almindelige soldater?

Ja, desværre. De måtte ikke, men bagefter har jeg hørt, at en af mine mest betroede befalingsmænd var løbet lige gennem minefeltet for at besøge en veninde. De måtte ikke gøre det. Men, jeg har hørt det, da krigen var ovre. Resultatet blev et barn født i 1944. Faderen er

senere faldet. Han tilhørte dem, der senere blev forflyttet til fronten. Han hed Oberwachtmeister Nissen og boede i Holsten. Vi havde jo også (danske) piger som medhjælp i køkkenet. Dem skete intet. Vé den soldat, der antastede eller fornærmede disse piger! Han ville blive straffet.

Men de andre forhold, blev det tolereret?

Nå ja. Det måtte vi lukke øjnene for. Ingen måtte jo forlade støttepunktet uden tilladelse. Hvis nu pludselig 20 mand, der alle havde deres opgaver, var taget bort, hvad så? Når alarmen lød om natten, og kommandøren kom og alarmerede os, måtte alle poster være besat i løbet af 10 minutter. Ellers var jeg på den.

Holdt soldaterne fester?

Ja. Vi holdt jo som sagt et selskab, hvor danskerne blev indbudt. Det var denne koncert. Men ikke dans. Det har vi aldrig haft. Dertil var situationen alt for alvorlig.

Har De købt porcelæn hos købmanden?

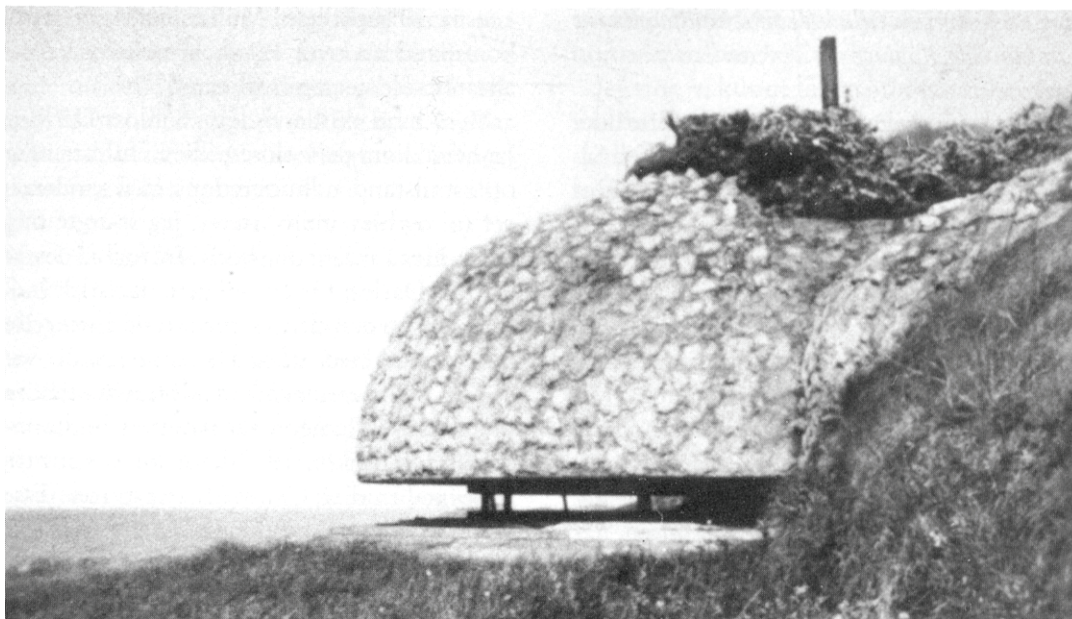
Nej. Aldrig.

(Fru Albrecht): Jo! Du har sendt mig det hvide med blå blomster - meget smukt.

(Albrecht): Ja, det kan være. Det skete gennem Hermann. Han købte det til mig. Min kone ville gerne have et kaffestel, hvidt med blå blomster. Har Hermann sagt det til Jer.

Nej, købmandens søn har fortalt det.

Det var umuligt for en officer at gå ud i byen for at gøre indkøb. Jeg måtte jo foregå soldaterne med et godt eksempel, ellers ville de kunne sige: "Hvad du kan, kan jeg også. Jeg vil gerne købe noget til min kone". Altså kunne vi kun gøre det gennem batteriets indkøber eller kurér, som Hermann Röndich, der hele tiden kørte ud og hjem til batteriet igen. Der var også en postordonnans, der hentede posten og bragte den af sted igen. Hermann kørte med sine skimlede (heste) og købte mælk, smør, ost og æg. Alt hvad soldaterne bestilte, indkøbte Hermann, thi han kunne komme til forståelse med danskerne. Hermann kunne jo dansk. Vi har altid undret os over, hvorfor han var så god til dansk. Hermann var ganske snu. Han kunne handle med danskerne. Hvis det var for dyrt, så sagde han på dansk: "Selv om jeg er tysk soldat, kan du ikke snyde mig. Så køber jeg slet ingen ting", eller "jeg køber ikke mere hos dig". Ethvert menneske vil jo gerne lave en geschæft. Ikke sådan at

Observationssprækken i kommandobunkeren, hvorfra Albrecht kunne lede slagets gang.

Observationsrummet i kommandobunkeren, fotograferet efter befrielsen men før de senere ødelæggelser. Man får her tydeligt indtryk af, hvor tæt pakket batteriets nervecenter var med elektriske installationer, så kommandanten herfra stod i direkte forbindelse med batteriområdets underlagte grupper, samt med divisionens hovedkvarter.

Personen på billedet er den lokale Thomas Eriksen.

forstå, at Hermann kunne bestikkes. Han ville bare købe billigt. Han var korrekt.

Det er interessant: Lever købmandens søn stadig? Hvor bor han?

Den gamle købmand Nielsen lever ikke mere?

Nej

Og heller ikke mureren?

Jeg ville gerne op til Lyngby, men jeg har fået leddegigt, fordi jeg har arbejdet så hårdt efter krigen. Det var jo en svær tid, hvor vi skulle skaffe alle ting. Intet havde vi at begynde med.

Det interesserer mig: Har købmandens søn omtalt mig, at han har kendt mig som officer?

Ja.

På en god måde?

Ja, ja, som en god officer. God men streng! (Latter).

Men ikke så streng som Kælders?

Nej. Nej.

Deres jurisdiktion bestod af 6 km. strand?

Ja, ca. 6 km.

Hvordan var det med fiskerimuligheden i denne situation i Nordsøen?

Vi stod i forbindelse med strandfogden, og denne havde en aftale med regeringen eller de nationalsocialistiske folk dér, at man kunne fiske. Ikke i umiddelbar nærhed af vort område, men udenfor. Der sejlede de ud.

Vi har hørt fra fiskerne i Lyngby, at De har udstedt fiskeritilladelse til disse fiskere i havet ud for Deres område. Er det korrekt?

Det kan godt være. Jeg véd det ikke mere. Det er så længe siden. Det kan godt være, jeg har forhandlet med fiskerne. Jeg havde et godt forhold til dem.

Har de skrevet en tilladelse til strandfogden, at han kunne genoptage sin virksomhed på stranden?

Nej. Det var ikke min opgave. Han måtte ikke komme ind i vort område - støttepunktet. Sådanne ting gik via afdelingen i Thisted. Det tog de sig af. Vi var jo en kampenhed.

Har De stødt på den danske modstandsbevægelse?

Ja. Vi havde hørt om den danske modstandsbevægelse. Men i mit område skete intet. Til Hermann Röndich, der jo var min betroede, sagde jeg: "Hør her Hermann! Når nu Rommel kommer med særtog, og danskerne, det vidste jeg, overalt sprang skinner i luften, når disse danskere ville begynde at røre på sig, så må vi true med at skyde gidsler".

(12). Röndich, der jo talte dansk, måtte lade denne trussel sive til danskerne, når han tog til Thisted. Der var jo gidsler i Thisted, som vi kendte ved navn. Jeg tror, der var 7 eller 12. Dem truede vi med at skyde, hvis tyske soldater blev dræbt i forbindelse med jernbanesabotage. Derfor skete der intet.

Kapitulationen

Var De i Lyngby under kapitulationen?

Nej. Kender De "Schloss Darbon", hvortil filmfolk fra "Reichfilmkammer" blev evakueret i april 1945?

Nej, det kender vi ikke noget til!

Der var mange berømte filmskuespillere i Berlin, f.eks. Willi Fritz og andre. Disse skuespillere blev via en international overenskomst evakueret til København fra det brændende Berlin, som russerne angreb. Da kom disse ca. 30 mandlige og kvindelige skuespillere til København. Jeg blev pludselig beordret til Holstebro. Her mødte jeg general leut. Lindemann, der gav mig et forseglet brev. Jeg fik 12 bevæbnede wachtmeistre stillet til rådighed. Vi skulle begive os til Schloss Darbon sammen med den tapre marineofficer, ridderkorsbærer kapt. leut. Müller, der også havde kommandoen over 12 wachtmeistre. Vi var altså 24 soldater og 2 officerer.

Men, hvad skulle vi dog i Schloss Darbon? Ja, hertil kom disse skuespillere i fuldstændig opløst tilstand, udhungrede og med sønderrevet tøj og blev indkvarteret. Jeg spurgte mig selv: "Hvad skal vi dog her?". Da forlød det, at Schloss Darbon var en tidligere nazistisk højborg, og at den danske modstandsbevægelse ville besætte stedet. For at beskytte stedet var vi som soldater sendt hertil. Hermann Röndich, der jo i Lyngby var batteriets indkøbssoldat, lod jeg køre til Odense for at købe tøj og levnedsmidler, hvormed vi udstyrede disse 30 skuespillere i

København. Da hørte vi i radioen Hitlers sidste tale og Dönitzs tale. Skuespillerne sad dér forstyrrede og spurgte ængsteligt, hvad der nu skulle ske med dem. Over for dem følte vi os som soldater forvante. Vi angrede næsten, at vi havde haft nok at spise.

Pludselig kom en dansk officer og sagde, at nu kunne vi tage hjem. Men hvor skulle vi tage hen? Ja, vi skulle til Fredericia, hvor vi skulle aflevere vore våben. Så vandrede vi til fods til Fredericia. Her mødte vi bl.a. de frigivne danske politifolk på vej til Sverige. Vi afleverede vore våben - meget disciplineret. Da fik jeg pludselig befaling straks igen at tage tilbage til Lyngby. Jeg rejste med en "PKW", men nåede kun til Svankjær. En dansk major sagde, at jeg skulle overtage kommandoen over hele "Marchgruppe 7". Hertil skulle alle enheder fra Hirtshals og ned over Lyngby slutte sig, mens den bevægede sig ned mod grænsen ved Tønder. Det drejede sig om ca. 1000 soldater.

Var der et skuddrama mellem to tyske officerer i Lyngby?

Det kender jeg ikke til. Der kan være sket følgende. Da jeg skulle vende tilbage til Lyngby fra Fredericia, var batterienheden allerede taget af sted. Man havde overdraget kommandoen over batteriet til en anden officer i mit sted. Jeg erfarede senere fra mandskabet og underofficererne, at denne nye chef ikke var god. Hvad han har gjort, ved jeg ikke. Jeg har aldrig set ham, men han påbegyndte tilbagetrækningen i Lyngby.

Men, De var ikke i Lyngby under kapitulationen?

Nej. Batteriet var under min efterfølger allerede i opbrud i forbindelse med kapitulationen. Jeg kom overhovedet ikke mere tilbage til støttepunktet, og har aldrig set det siden. Min første tanke var: Hvad gør vi nu med vore levnedsmidler? Vi havde jo i Lyngby en bunker, hvor vi havde levnedsmidlerne. Så meddelte en befalingsmand fra batteriet mig, at de havde pakket alt, hvad de ville på en vogn. Derfor havde vi tilstrækkeligt at spise under tilbageturen til Tyskland.

Da jeg fik den ansvarsfulde opgave at lede denne marchgruppe, glædede det mig at se, hvor behændig mændene var til at få deres oppakning smidt på en vogn. Eftersom soldaterne jo i lang tid havde været i støttepunktet, var de ude af

Den afbrændte barak. Sløringsnettet hænger endnu op over de murede vægpartier. Barakken kunne opvarmes. På brandtomten ses bl.a. en kakkelovn samt en mængde ødelagte håndvåben. Landbetjenten samt Thomas Eriksen holder vagt, maj 1945.

Udsigten fra kommandobunkeren. Thomas Eriksen på vagt i området, hvor slørede mandskabsbarakker ligger i læ bag den yderste klitrække.

træning med at gå. Derfor friholdt jeg en ekstra lastvogn, som egentlig også var beregnet til bagage, til svagtgående soldater. Selv satte jeg mig aldrig op i lastbilen. Jeg måtte være et godt eksempel og gå foran. Heri bestod kunsten at lede: at man ikke som officer tillod sig mere end andre. Det kan man ikke. Man måtte holde disciplinen, og det vidste soldaterne.

Hvorfor fik netop De kommandoen over "Marchgruppe 7"?

Alle de andre støttepunktskommandanter var taget til fange. Jeg var den eneste, der var fri. Hermann (Röndich) sagde senere til mig, at jeg kunne takke Raun for det. Han var jo plantør hos os, og modstandsleder. Vi vidste ganske nøje, at Raun var modstandsleder, og jeg havde advaret ham, at han måtte passe på. Raun viste sig nu taknemmelig, og havde over for andre danskere

udtalt, at Albrecht kunne man have tillid til.

Jeg tror, vi kunne takke modstandsbevægelsen for, at vi fik nok at spise, da vi til fods skulle gå 3-400 km. ned over Tønder til fangelejren Belbrück i Slesvig-Holsten. Da fik vi en anbefaling fra modstandslederen, at man kom os i møde ved dette tilbagetog til fangenskab.

Det var meget vanskeligt. Forestil Jer at holde disciplin blandt mange hundrede soldater. Vi fik tilladelse til at beholde en vagt på ca. 20 fuldt bevæbnede underofficerer og wachtmeistre for at opretholde disciplinen blandt mandskabet. Det forlangte englænderne for ikke at få plyndring o.s.v.

Har De hørt om, at en del af lejren i Lyngby blev afbrændt i forbindelse med kapitulationen?

Det hørte jeg, da jeg overtog marchgruppen. Det drejede sig om batteriets værksted, som blev afbrændt.

Hvem havde sat ild til? Danskere eller tyskere?

Det ved jeg ikke. Men, det var bestemt ikke danskere, da de jo ikke måtte komme ind i lejren. Selv var jeg i Svankjær og hørte der, at denne lille barak var fortæret af flammerne. Måske var ilden påsat med håndgranater. Jeg ved det ikke. Jeg havde jo andre sager at tage mig af. Jeg kunne ikke forlade min enhed for at undersøge forhold i Lyngby. For mig gjaldt opgaven at føre disse mange tyske soldater velbeholden gennem det forståeligt nok fjendtligt stillede land til grænsen. Det var min hovedopgave.

Jeg må ærligt sige Dem, at jeg og alle mine soldater havde et meget venligt forhold til danskerne. Derfor blev vi frygtelig skuffede, da vi på dette tilbagetog til fangenskab blev meget dårligt behandlet af danskerne. Vi måtte aldrig overnatte i gymnastiksale eller andre overdækkede rum. Hvad enten det regnede eller var koldt, så sendte de os altid ud på lossepladser. Der kunne vi slå lejr. Med mine bevæbnede befalingsmænd måtte jeg være meget på vagt, at mandskabet ikke gjorde oprør. Jeg måtte sig til dem: "Venner! Vi har tabt krigen. Vær nu glade for, at vi uskadte kan drage hjem"! Det var talen.

Nazismens magt

Var der i batteriet nationalsocialistiske soldater? Partimedlemmer?

Nej, der var ingen. Selv vores NS-führungs-officerer havde ikke, som han ellers skulle have gjort, fyldt os med nationalsocialistisk begejstring. Men jeg personlig har aldrig forsøgt at skabe opposition imod Hitler. Det ville have været meget farligt og ødelagt disciplinen i batteriet. Hvis jeg som batterichef havde sagt: "Vi har tabt krigen, og vi har haft en stor idiot som fører, der har bragt os i fordærv - kammerater. Det vil jeg ikke være med til". Hvad ville der så være sket? Forestil jer engang det. Det måtte man ikke. Man blev nødt til som officer og som voksent menneske, der havde overtaget et ansvar, at bøde for det og ikke pludselig vende bladet. Vi havde jo aflagt ed på til det sidste at være nationalsocialistiske officerer. Det måtte jeg forblive at være tro. Ellers var disciplinen undergravet. Tænk! Hvis jeg havde sagt, at jeg tidligere havde været imod Hitler!

Nej. Vi var virkelig dengang overvældet af Hitlers succes hos det tyske folk. Jeg havde i 1936 været med til olympiaden (i Berlin), og man kan slet ikke forestille sig, hvilken jubel der var. Der rejste Daladier og Henderson og alle andre sig for at hilse. (13). Personligt fik jeg der mit første dårlige indtryk af Hitler, da jeg som leutnant havde fået kommandoen over Hitlers æresvagt. Da hilste han på os. Vi var 12 soldater og, som vi skulle være, var vi høje, blonde bønder på 1,80 meter. Vi stod der, og så kom oberleutnant Brückner og derefter Hitler. Han så os an med et dramatisk blik, og jeg meldte: "Mein Führer! 12 mand til Deres eskorte står parat!". Han spurgte så: "Hvilket erhverv kommer I fra?". Jeg svarede: "Vi er bønder". Så klappede han mig på skulderen og sagde: "Godt!". Så sagde præsten, der var med, til Hitler: "Og hvad er så Deres erhverv?" (Albrecht ler hjerteligt). Det var mit første møde med Hitler.

For øvrigt blev jeg efter krigen afnazificeret. Her erklærede jeg overfor den engelske kommandant, at jeg var partimedlem. Han ville så have mit nummer. Jeg havde ikke noget nummer eller nogen partibog. Da erfarede jeg fra min tidligere kredsleder, at jeg jo havde været medlem af "Stahlhelm", en frontkæmperorganisation, der gav os unge mennesker en militær uddannelse. (14). Denne organisation blev tvunget over i SA. Derfor blev vi automatisk betragtet som partimedlemmer

*Officerer og befalingsmænd i batteriet i Lyngby.
Den ranke officer i centrum med hunden foran er Heinrich Albrecht.*

uden egentlig at være det. De militære øvelser foregik i wehrmachtregi. Wehrmacht var i Øst-Preussen meget reaktionær og imod Hitler. Her fattede man ikke den nazistiske propaganda. Det var ganske gode og ærlige soldater og officerer. Det må jeg oprigtig sige Jer. I 1936, da jeg var på øvelse, blev jeg smidt ud af SA med begrundelsen, at jeg ikke havde fattet den nationalsocialistiske gejst.

Hvad angår KZ-lejren i Stutthof ved havet øst for Danzig, da var der et krematorium der brændte ligene. Men det passer ikke, at tusinder af mennesker blev gasset der. Der var kun krematorium - og ingen forgasning. Det ved jeg. Jeg har været der flere gange - også efter krigen.

Efter at krigen begyndte, sagde- jeg til mig selv: "Hvad gør du?". Jeg talte med min gamle far, med venner o.s.v. - Vi mente da, at vi som preussere var trukket med. Det hjalp jo ikke noget. Vi måtte gøre krigen med og måtte søge at komme så lempelig gennem krigen, at vi ikke grusomt myrdede løs på vore fjender. Så ville de måske skåne os, når de stod overfor os. Vi skulle ikke myrde løs på de andre, der også uskyldigt var trukket med i krigen.

Denne rene menneskelige indstilling, ikke en morderisk indstilling overfor andre folkeslag, om det var danskere, franskmænd, nordmænd eller russere, har jeg forsøgt at videregive til mine soldater. Det har holdt mig oppe, at bevare denne

sande menneskelige karakter, og da jeg tror meget på Gud, er jeg trods mine frygtelige oplevelser i Polen, Frankrig og Rusland forblevet i live.

Jeg tænker på alle mine kammerater, hvad det var for nogle vidunderlige mennesker, jeg var sammen med. Vi har endnu i dag meget sammen, de sidste af os fra divisionen "Feldarmé". Det var en wehrmacht-division.

Vort kystbatteri i Lyngby var en kampenhed. Vi var til stadighed kampberedt. Selv om jeg gerne tænker tilbage på min tid i Danmark, så var det en frygtelig belastende tid. Jeg måtte hver eneste time være anspændt, tænke på alt, hvad der kunne ske: angreb, bomber o.s.v., som det nu skete i Nordmandiet. Dette måtte vi hver dag tænke på.

Noter

- 1: Maginot-linien: Fransk fæstningsbyggeri langs grænsen til Tyskland. Påbegyndt 1930 og opkaldt efter den daværende forsvarsminister. Byggeriet var udtryk for defensiv fransk forsvarspolitik i 1930-erne.
- 2: Generelt om Danmark i det tyske invasionsforsvar kan henvises til Arne Bonvig Christensen: "Invasion i Danmark?", Odense Universitetsforlag, 1976. I den øverste tyske hærledelse var der alvorlig frygt for allieret invasion i Nørrejylland allerede fra 1942. Rygterne herom var bevidst plantet fra engelsk side. At der ikke lå realiteter bag, evnede den tyske efterretningstjeneste ikke at afsløre. Invasionsfrygten bevirkede, at antallet af tyske divisioner i Jylland i løbet af 1943 fordobledes fra tre til seks, ligesom udbygningen af forsvarsanlæggene i Jylland kraftigt blev intensiveret.
Aage Trommer nævner i sin fremstilling: "Den store Alliance. Den 2. verdenskrig 1941-45", 2. rev. udgave, 1995, s. 212, at der i begyndelse af 1944 i illegale kredse i Danmark var en udbredt forventning om, at invasionen ville komme på den jyske vestkyst - en forventning, der ikke kunne undgå at komme til tyskernes kundskab.
- 3: Hauptmann Pappa Kælders var Albrechts forgænger som kommandant i Lyngby indtil 1943, hvor han blev sendt til Italien.
- 4: Hermann Röndich, f. 1909: Var i Lyngby 1941-45. Talte dansk og fungerede som batteriets betroede indkøbsagent. Han var med sine to heste privat indkvarteret i Lyngby, hos Chr. Madsen Nielsen. ("Der alte Nielsen", købmandens far).
- 5: Hermann von Hanneken: Generalmajor, øverstkommanderende for de tyske styrker i Danmark fra oktober 1942 til januar 1945, hvor han blev degraderet, dømt for korruption og sendt til østfronten. Hans kommandoperiode i Danmark var præget af, at han havde fået instrukser om en hårdere kurs overfor danskerne samtidig med, at han skulle forberede imødegåelsen af en forventet allieret landgang ved vestkysten.
- 6: "Organisationen Todt": Et halvmilitært entreprenørkorps, hvis medlemmer efter krigen blev retsforfulgt.
- 7: Flåden ønskede kystartilleriet placeret helt ude ved havskrænten for derved at kunne skyde direkte ud over havet. Det blev der taget hensyn til ved placeringen af de ti første kystartilleristøttepunkter i Danmark, hvori Lyngby indgik som det ene. Da der senere i 1943 under tiltagende frygt for en forestående allieret landgang i Vesteuropa, blev sendt flere artilleriafdelinger til Danmark, blev hærens ønske tilgodeset, da man herefter anbragte de nytilkomne batterier tilbagetrukket fra kysten, hvorefter man praktiserede indirekte skydning, som var feltartilleriets sædvanlige praksis.
- 8: Erwin Rommel (1891-1944): Feltmarskal. Efter tyskernes nederlag i Nordafrika fik han fra 1943 kommandoen over styrkerne i Frankrig og dermed hele Atlantvolden. Han foretog den 4.-9. december 1943 inspektion af kystforsvaret i Jylland fra Fanø til Frederikshavn. Herunder blev han overbevist om, at en landgang skulle imødegås på selve stranden, før fjenden havde bidt sig fast i et brohoved. Rommel blev senere efter at have kritiseret Hitler kraftigt, stillet over for valget mellem tiltale for højforrædderi og selvmord, reelt dog vist tvunget til selvmord.
- 9: Svarende til en skudkadence på et skud hver 14. sekund pr. kanon.
- 10: Slagskibet "Bismark" blev sænket af englænderne allerede den 27. maj 1941. Herefter var tyskerne meget tilbageholdne med at bruge overfladeskibe i søkrigsførelsen, men satsede på at bryde de allierede forsyningslinjer gennem ubådskrigsførelsen. Derfor blev mange marinesoldater omskolet til infanteriet.
- 11: Freies Deutschland - tysk antinazistisk frihedsbevægelse i Danmark, der kæmpede for nazismens totale udryddelse og for det tyske folks opdragelse til demokrati og fred.
- 12: Jfr. Rommels omtalte inspektionsrejse note (8).
- 13: Edouard Daladier: Fremtrædende fransk radikal-socialistisk politiker i Folkefrontsregeringen.
Sir Nevile Henderson: Britisk diplomat og ambassadør i Berlin.
Begge var aktive fortalere for den fransk-engelske eftergivenhedspolitik overfor Hitler, kulminerede i Münchenaftalen, 1938.
- 14: Før værnepligtens indførelse i 1935, der skete i strid med Versailles-freden af 1919.

Kilde: Sydthy Årbog 1995, side 15-35.